

ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΠΕΙΡΑΜΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ*

Ὑπὸ ΠΙΕΡ ΜΠΕΡΝΑΡ ΓΚΟΥΣΤΕ

Εἰς ἓν οἰκονομικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον δέχεται τὴν φυσικὴν ἢ ἄνευ ὄρων προσχώρησιν ὄλων τῶν μετεχόντων εἰς αὐτό, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν ἀμερικανικὴν οἰκονομίαν ἢ μὲ τὴν σοβιετικὴν οἰκονομίαν, τὸ πρόβλημα τῆς ἐργατικῆς συμμετοχῆς εὐρίσκει φυσικῶς τὴ λύσιν του.

Προκειμένου περὶ τῆς ἀμερικανικῆς οἰκονομίας, λόγῳ ἰδίως τῆς εὐρυτάτης διαδόσεως τοῦ κεφαλαίου μεταξὺ τοῦ πληθυσμοῦ, ἕκαστος ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὁ σκοπὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἀποβλέπουν, εἶναι ὁ ἴδιος διὰ τοὺς ἐργοδότας καὶ τοὺς μισθωτοὺς. Αἱ διχογνωμίαι ἀφοροῦν μόνον τὰς μεθόδους τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν ὅτι, ὁ ἀμερικανικὸς συνδικαλισμὸς ἀπεκλήθη προσφάτως συντηρητικὸν στοιχεῖον: αὐτὸς μετριάξει τὰ μὴ ἀνθρωπιστικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιταχύνσεως τῶν τεχνικῶν ἐφαρμογῶν.

Προκειμένου περὶ τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας, ἡ συμφωνία ἐπὶ τῶν σκοπῶν εἶναι ἀμεταβίβαστος καὶ αἱ τροποποιήσεις ἐπιφέρονται εἰς τὰς μεθόδους ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν οἰκονομικῶν ἰθυνόντων.

Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις δὲν ἀμφισβητεῖται σοβαρῶς τὸ ἰσχύον οἰκονομικὸν σύστημα ὑπὸ τῶν «ἐκτελεστῶν» ἢ τῶν «καταναλωτῶν» τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιον καὶ εἰς τὴν Γαλίαν, ὅπου, λόγῳ ἰδιοσυγκρασίας, ἀλλ' ἐπίσης συνετελεῖται τῆς ἐξελίξεως τῶν πολιτικῶν δεδομένων, ἡ συμφωνία ἐπ' αὐτῶν τούτων τῶν οἰκονομικῶν θεωριῶν δὲν εἶναι προφανῆς, ἀλλὰ ἀναθεωρεῖται συνεχῶς.

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπωφεληθῶμεν αὐτῆς τῆς ἐντάσεως διὰ νὰ προωθήσωμεν πρὸς μίαν «συμβατικὴν οἰκονομίαν» τὰς ἀντιμετώπους ἀντιτιθεμένας δυνάμεις, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἐγκρίεται τουλάχιστον εἰς τὸ ὅτι ἀποτελοῦν ζύμην διὰ τὴν σκέψιν ἐπὶ τῶν καθηκόντων τῆς διευθύνσεως τῆς οἰκονομίας.

Τὸ πρῶτον σημαντικὸν φαινόμενον εἰς τὸ οἰκονομικὸν σύστημα, ὑπῆρξεν ἐπὶ πολὺ ἡ ἔλλειψις οἰκονομικῆς μορφώσεως καὶ οἰκονομικῶν πληροφοριῶν ἑνὸς λαοῦ, ὁ ὁποῖος κατὰ τὰ ἄλλα, εἶναι πολὺ περίεργος διὰ τὰ πολιτικά, πολὺ ἀπληστος διὰ συζητήσεις, ἐν ὀλίγοις πολὺ μεσογειακοῦ.

Λόγῳ ἀκριβῶς αὐτῆς τῆς ἔλλειψεως οἰκονομικῶν πληροφοριῶν τὸ κλασσικὸν κεφαλαιοκρατικὸν σύστημα δὲν ἠδύνατο, προφανῶς, νὰ διατηρήσῃ εἰς τὴν Γαλίαν τὴν μορφήν του καὶ τὴν πατροπαράδοτον ὕψην του. Ἐνῶ διὰ τῆς συστάσεως ἐνὸς ἀληθοῦς λαϊκοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ, ὁ ἀμερικανικὸς κεφαλαιοκρατισμὸς ἐνήργει ἀπροσκόπτως μίαν θαθεῖαν μεταμόρφωσιν τῆς ὕψης του, ὁ γαλλικὸς κεφαλαιοκρατισμὸς, συνταυτιζόμενος ὑπὸ πολλῶν μὲ τὴν ἀποκλειστικὴν ἀναζήτησιν τοῦ κέρδους ἠττάτο ὀλοκληρωτικῶς ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν μετεχόντων εἰς αὐτόν. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν τὴν γαλλικὴν κατάστασιν τοῦ 1936 διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν ἄφ' ἑνὸς τὴν ἀμάθειαν, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἴδιοι οἱ κεφαλαιοκράται ἄφινον τοὺς μισθω-

* Περίληψις διαλέξεως, ὀργανωθείσης ὑπὸ τῆς Α.Β.Σ. καὶ τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, γενομένη τὴν 9ην Νοεμβρίου 1959.

τους και ἀφ' ἑτέρου τὸν ἐξωργισμένον φανατισμὸν τῶν μισθωτῶν, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν πραγματικότητα ἀπεπειρῶντο μίαν πραγματικὴν ὀλοκληρωτικὴν ἐπανάστασιν.

Τότε μόνον ἠδυνήθημεν νὰ ἀντιληφθῶμεν πλήρως, ὅτι ἐν οἰκονομικὸν σύστημα δὲν εἶναι βιώσιμον καὶ δίκαιον δι' ὅλους, εἰμὴ ἐὰν ὑποστηρίζεται ἀποτελεσματικῶς ὑφ' ὅλων, εἰμὴ ἐὰν τυγχάνῃ τῆς προσχωρήσεως τῆς μάζης. Ἄς μὴ ἐξαχθῇ αὐτομάτως τὸ συμπέρασμα, ὅτι εὐχόμεθα ἐν εἰδυλλιακῶν οἰκονομικῶν συστημάτων, εἰς τὸ ὅποιον θὰ κατηργούτο αἱ ἐντάσεις (ἀπὸ μιάς ἀπόψεως, τὸ ἀπόλυτον διευθυνόμενον σύστημα μᾶς ἀποκαλύπτει τὰ μεγαλύτερα μειονεκτήματα τοῦ συστήματος αὐτοῦ, ὅπου ἐξαλείφονται αἱ ἐντάσεις, ὅταν δὲν δύνανται νὰ ἐκφραστοῦν), ἀλλὰ ἐκεῖνο πρὸς τὸ ὅποιον τείνουν αἱ προσπάθειαι τοῦ συγχρόνου εὐρωπαϊκοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ, εἶναι μία ὀ ρ γ ἄ ν ω σ ι ς τ ῶ ν δ ι ε ν ἑ ξ ε ω ν. Ἐὰν ἡ ὀλοκληρωτικὴ διευθυνομένη οἰκονομία ἀποτελῇ ἀδιέξοδον, ἡ ἀναρχία ἀποτελεῖ προφανῶς ἄλλο ἀδιέξοδον.

Ἐπομένως, τελικῶς εἶναι ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὅποιον ὁ κεφαλαιοκρατισμὸς θὰ δυνηθῇ νὰ ὀργανωθῇ ἐν συναρτήσει μὲ ἓνα ἐλαστικὸν προγραμματισμὸν καὶ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων, ὁ ὅποιος θὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀποτελεσματικότητά του καὶ θὰ ἀξιοποιήσῃ τὴν ἰσχύν του καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν του.

Προκειμένου νὰ ἐξετάσωμεν ὁμοῦ αὐτὰς ταύτας τὰς ἀρχὰς τοῦ γαλλικοῦ πειράματος, ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν τοῦ προσωπικοῦ, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πρόκειται νὰ πράξωμεν, ἐὰν εἴσθε σύμφωνοι, εἰς μίαν προοπτικὴν «νεαρῶν ἐργοδότων», ἃς ὑπενθυμίσωμεν τὰς δυσαρεσκείας, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζονται ἐκ μέρους τῶν ἐργαζομένων ἀφ' ἑνός, ἐκ μέρους τῶν κεφαλαιοκρατῶν μετόχων ἀφ' ἑτέρου. Αὐταὶ αἱ δυσαρεσκείαι τοποθετοῦνται, ὅπως τὸ ἀντιλαμβάνεσθε, ἐπὶ δύο ἐπιπέδων πολὺ διαφορετικῶν: τῆς ἀμοιβῆς καὶ τῶν πληροφοριῶν.

Οἱ ἐργαζόμενοι, ὅπως καὶ οἱ μέτοχοι, εὐρίσκουν ἀνεπαρκῆ τὴν ἀμοιβὴν τῆς συμβολῆς των: οἱ μισθοὶ, διὰ τοὺς πρώτους, τὰ μερίσματα, διὰ τοὺς δευτέρους (τοῦτο, διὰ λόγους φορολογικῶν ἰδιῶν) δὲν φθάνουν εἰς τὸ εὐκαταῖον ἐπίπεδον. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, ἡ διεκδίκησις ἀφορᾷ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον, εἰς τὴν δευτέραν, τοὺς κινδύνους τοῦ ὁποῖου συν-επάγεται ἡ δέσμευσις ἐνὸς κεφαλαίου. Εἶναι σαφέστατον δι' ἡμᾶς, ὅτι δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ συμμετοχὴ τῶν μισθωτῶν εἰμὴ ὅταν τὸ ἐπίπεδον τῶν μισθῶν εἶναι κανονικὸν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν. Μόνον, ἐὰν ἐκκινήσωμεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀρχικοῦ δεδομένου δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ἡ ἀρχὴ μιάς συμμετοχῆς ἢ ἐνὸς συνεταιρισμοῦ τοῦ ὁποῖου θὰ ἐξετάσωμεν μετ' ὀλίγων τὰς ἰδιότητας.

Φαίνεται ὁμως ἐξ ἴσου σαφῶς ὅτι ἡ συμμετοχὴ δὲν εἶναι μόνον ὕλική. Καμμία διατύπωσις δὲν θὰ θαυματουργήσῃ, οὔτε θὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως βελτιωθῇ αἰσθητικῶς ἡ κατάσταση εἰς τὴν ἐπιχείρησιν, ἐὰν αἱ πληροφορίες ἐπὶ τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς δὲν βελτιωθῶν.

Ἐδῶ θίγομεν τὸ δεύτερον σημεῖον τῆς δυσαρεσκείας. Τὸ ἴδιον συμβαίνει διὰ τὴν ἐπιχείρησιν καὶ διὰ τὸ οἰκονομικὸν σύστημα ἐν τῷ συνόλῳ του. Ἄς προσχωρήσωμεν μάλιστα περισσότερο: ἡ μετατροπὴ τῆς κεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομικῆς ὑφῆς διέρχεται ἀναγκαστικῶς ἐκ τῆς γνώσεως τῆς λειτουργίας τοῦ βασικοῦ κυττάρου τοῦ συστήματος: τῆς ἐπιχειρήσεως. Μόνον ἀφ' οὗ δημιουργήσωμεν μίαν ἀνθρωπίνην κοινότητα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μιάς ὁμάδος φορολογουμένης καὶ ἑτερογενούς θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς συμμετοχῆς ἢ τοῦ συνεταιρισμοῦ. Τοῦτο προϋποθέτει συνεχεῖς πληροφορίας, κατιούσας καὶ ἀνιούσας, μέσῳ τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν ἰδρυμάτων τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν στελεχῶν ἐπὶ τῆς γενικῆς πολιτικῆς τῆς ἐπιχειρήσεως, τῶν σκοπῶν τῆς καὶ τῶν μεθόδων τῆς. Τοῦτο προϋποθέτει ἴσως πληροφορίας περὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ καὶ τοῦτο μᾶς ὀδηγεῖ ἴσως ἐπίσης εἰς μίαν νέαν μορφήν τῆς διαχείρισεως, ὅπου τὸ μερίδιον τῆς εὐθύνης τοῦ προσωπικοῦ τείνει νὰ αὐξάνῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον.

Τὰ πειράματα συμμετοχῆς τοῦ προσωπικοῦ εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς ἐπιχειρήσεως ἐπι-νεύρουνται εἰς τρία πεδία: εἰς τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἀύξησιν τῆς παραγωγικότητος, συμμετοχὴν εἰς τὴν αὐτοχρηματοδότησιν τοῦ κεφαλαίου, συμμετοχὴν εἰς τὰ κέρδη.

Τὰ πλεῖστα τῶν πειραμάτων συνδέονται μὲ τὴν διατύπωσιν « π ρ ἰ μ παραγωγικότητος ». Ἡ αὐξήσις αὐτῆ τῆς παραγωγικότητος τῶν ἐπιχειρήσεων ἐξαρτᾶται ἐκ τριῶν οὐσιμῶν αἰτίων: πρῶτον εἶναι μία πολὺ ζωηρὰ τάσις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἢ ὁποῖα,

ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως, ἔκαμε σημαντικὴν πρόοδον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπεκτάσεως, ὀφείλεται ἀκολούθως εἰς τὸν ρυθμὸν τῶν ἐπενδύσεων καὶ τέλος εἰς τὰς προσπάθειάς τῶν ἐργαζομένων. Ἦτο ἐπομένως φυσικὸν οἱ μισθωτοὶ νὰ συμμετάσχουν εἰς τὸ κέρδος, τὸ ὁποῖον εἶχε ἐξασφαλίσαι ἡ βελτίωσις τῆς ἰδικῆς τῶν ἀποτελεσματικότητος. Αὕτη λοιπὸν ἡ συμπληρωματικὴ ἀμοιβή, εἰς πολυαριθμοὺς γαλλικὰς ἐπιχειρήσεις ἐνθαρρυνομένης ὑπὸ τοῦ νομοθέτου, ἀπέτελεσε τὸ ἀντικείμενον συμβολαίων συναφθέντων μεταξύ τῆς διευθύνσεως τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τοῦ προσωπικοῦ.

Ἐν τούτοις, εἰς μερικὰς περιπτώσεις, παρουσιάζει τὸ ἐλάττωμα, νὰ μὴ δύναται νὰ ἀπομονωθῆ εὐκόλως καὶ νὰ θεωρηθῆ ταχύτατα ὑπὸ τῶν ἐργαζομένων ὡς μία κανονικὴ ὄψις τῆς ἀμοιβῆς.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὠρισμένα μεγάλα ἐπιχειρήσεις, τῶν ὁποίων αἱ μετοχαὶ διατιμῶνται ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ, προέκριναν τὴν δευτέραν διατύπωσιν, ἡ ὁποία ἰσχύει ἐν Γαλλίᾳ: Τὴν συμμετοχὴν εἰς μίαν αὐξήσιν τοῦ κεφαλαίου διὰ κατανομῆς τῶν μετοχῶν. Ἐν τῶν πλέον προσφάτων παραδειγμάτων τῆς μεθόδου αὐτῆς μᾶς παρέχεται ὑπὸ μιάς μεγάλης ἠλεκτροχημικῆς ἐπιχειρήσεως (UGINE), ἡ ὁποία περιλαμβάνει 13.000 μισθωτοὺς. Τῷ 1958, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 50ῆς ἐπετείου της, ἡ ἐπιχείρησις ἀπεφάσισε μίαν αὐξήσιν τοῦ κεφαλαίου τοῦ διατεθειμένου διὰ τὸ προσωπικόν. 18.000 νέαι μετοχαὶ ἀντιπροσωπεύουσαι 90 ἑκατομύρια διενεμήθησαν οὕτω μεταξύ 9.000 μισθωτῶν ἐν συσχετισμῷ μὲ τὴν ἀρχαιότητά των εἰς τὴν ἐπιχείρησιν. Αἱ μετοχαὶ αὗται ἐκδοθεῖσαι τὸν Μάϊον - Ἰούνιον 1958 παρεδόθησαν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1958, ὑπὸ ὀνομαστικὴν μορφήν. Εἰς τὸ προσωπικὸν ἀφίετο κάθε δυνατότης ἐκχωρήσεως.

Τὸ πείραμα αὐτὸ εἶναι ἐνδιαφέρον διὰ πολλοὺς λόγους: ἐπιτρέπει ἰδίως νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν θέλησιν τῶν ἐργαζομένων διὰ συμμετοχῆν εἰς τὸ κεφαλαιοκρατικὸν σύστημα ἐν τῷ συνόλω του, ἐξειλίχθη ἄλλωστε κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1959 διεπιστοῦτο ὅτι 1800 μετοχαὶ, ἤτοι 10%, εἶχον πωληθῆ, κατὰ τὸ πλεῖστον ἄλλωστε ὑπὸ μισθωτῶν, οἱ ὁποῖοι γενικῶς εἶχον ἀναλάβει δεσμεύσεις εἰς συναλλαγὰς ἐπὶ ἀκινήτων.

Ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἡμερομηνίας, ἡ ἐπιχείρησις προέβη εἰς μίαν αὐξήσιν τοῦ κεφαλαίου εἰς μεταλλικὸν νόμισμα (Ἀπρίλιος 1959), ἀπευθυνομένη προφανῶς εἰς ὄλους τοὺς μετόχους της καὶ μεταξύ ἄλλων εἰς τὸ προσωπικὸν εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον ἐπιδοθῆ μετοχαὶ ὀλίγους μῆνας προηγουμένως. Τὸ προσωπικὸν ἤτο ἐπομένως ὑποχρεωμένον νὰ ἐκλέξη μεταξύ τῆς ἐγγραφῆς νέων μετοχῶν ἢ τῆς πωλήσεως τῶν δικαιωμάτων του ἐγγραφῆς.

Εἰς τὴν πραγματικότητα διεπιστώθη ὅτι:

— 20% τῶν μελῶν τοῦ προσωπικοῦ ἐπώλησαν τὸ δικαίωμά των ἐγγραφῆς

— 25% ἐνεγράφησαν εἰς τὰς νέας μετοχὰς

— 55% ἐνεγράφησαν εἰς μίαν νέαν μετοχὴν. 9.000 μετοχαὶ ἔχουν τοιοῦτοτρόπως ἐγγραφῆς,

πράγμα τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι τὸ προσωπικὸν κατέχει τώρα περίπου 25.000 μετοχὰς τῆς ἐταιρίας.

Διὰ πολλοὺς Γάλλους οἰκονομολόγους, αὕτη ἡ μορφή προσεγγίσεως τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ κεφαλαίου εἶναι ἡ καταλληλοτέρα, ὅπως λύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς μελλούσης ἐξελιξέως τοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ. Ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ ἐξαφανίσῃ τὸ ταξικὸν σύμπλεγμα καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς ἐργαζομένους - μετόχους μίαν συμμετοχὴν εἰς τὴν διαχείρισιν.

Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι παρουσιάζονται δύο ἐμπόδια εἰς αὐτὴν τὴν θεωρίαν.

1ον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν διατιμωμένων εἰς τὸ Χρηματιστήριον δὲν ὑπερβαίνει τὰς 2.500, πράγμα τὸ ὁποῖον περιορίζει σημαντικῶς τὰς δυνατότητας μετοχῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ἐνὸς λαϊκοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ. Ἄλλωστε, σήμερον ἐπιζητοῦμεν τὸ μέσον νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ Χρηματιστήριον μεγαλύτερος ἀριθμὸς ἐπιχειρήσεων.

2ον. Τὸ μερίδιον διαχειρίσεως τὸ προσφερόμενον μὲσω τῶν ἐργατικῶν μετοχῶν παραμένει πολὺ στοιχειῶδες: Πράγματι, δὲν ἀρκεῖ νὰ κατέχη κανεὶς μετοχὰς μιάς ἐπιχειρήσεως, (ἐκείνης εἰς τὴν ὁποίαν ἐργάζεται κανεὶς ἢ εἰς ἄλλην) διὰ νὰ αἰσθανθῆ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐνσω-

ματωμένον» εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν αὐτήν. Δὲν εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ μέτοχοι παρεπονοῦντο διὰ τὰς ἑλλείψεις τῶν πληροφοριῶν περὶ τῆς ἐπιχειρήσεως;

Ὁ σκοπὸς ὁ ἐπιδιωκόμενος διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς τῶν ἐργαζομένων εἰς τὸ κεφάλαιον ἀξίζει ἐν τούτοις νὰ διευκρινισθῇ:

νὰ «ἀποπροληταρίσῃ» τοὺς ἐργαζομένους: Δηλαδή, νὰ τοὺς δώσῃ τὸ αἶσθημα, ὅτι δὲν ζοῦν πλέον μεροφάγι μεροδοῦλι με λειτουργικὴν ἀδυναμίαν προβλέψως ἐκτάκτου δοσπάνης.

νὰ ἐξασφαλίσῃ μίαν σύνταξιν: Δηλαδή μίαν ἀσφάλειαν κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἀποτόμου μεταβολῆς εἰς τοὺς μηνιαίους του πόρους.

Καὶ ἴδιως: νὰ συσφίγῃ τοὺς δεσμοὺς τοῦ μισθωτοῦ μετὰ τὴν ἐπιχειρήσιν. Εἰς τὴν ἐργασίαν του ὁ ἐργάτης ἐπιτελεῖ ὄχι μόνον ἓν ἔργον, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀποφέρει ἄμεσον κέρδος διὰ τοῦ ἡμερομισθίου του, ἀλλὰ συγχρόνως, συμμετέχει εἰς κοινὸν ἔργον, μετὰ τὸ ὁποῖον εἶναι ὀλοκληρωτικῶς συνδεδεμένος, μετὰ τὰ ἴδια δικαιώματα μετὰ τοὺς συνεισφέροντας κεφάλαια. Αὕτῃ ἡ σχετικὴ πρόσφατος ἔννοια τοῦ ἐργατικοῦ «κινδύνου» καὶ τῆς εἰσφορᾶς τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία δὲν ἀμειβεται ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ μόνου τοῦ ἡμερομισθίου ἐπέπρωτο νὰ ὀδηγήσῃ ὠρισμένας βιομηχανίας εἰς τὸ νὰ πειραματισθοῦν τὴν τρίτην μορφήν, ἡ ὁποία ἰσχύει τώρα: τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰ κέρδη.

Μερικοὶ Γάλλοι διευθυνταὶ ἐπιχειρήσεων ἔκριναν ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι εἶχον δικαίωμα ἐπὶ τῶν κατανεμημένων ἢ μὴ κατανεμημένων κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων. Παρεδέχθησαν πράγματι, ὅτι ἡ ἐπιχειρήσις καθίσταται ζῶν καὶ παραγωγικὸν ἀγαθὸν κατὰ μέγα μέρος χάρις εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς. Ὑπάρχει ἐπομένως μία τάσις, εἰς μερικοὺς συλλογισμοὺς ἐργοδοτῶν, νὰ φρονοῦν ὅτι ἐπὶ πλέον τῆς συνεισφορᾶς ἐργασίας τῆς ἀμειβομένης κανονικῶς, εἶναι δίκαιον νὰ διανεμῶνται τὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως μετὰ τὸ προσωπικὸν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Εἶναι σαφές, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ πειράματα σχετικῶς μετὰ τὴν συμμετοχὴν ἔχουν τριπλοῦν σκοπὸν:

Πρῶτον, νὰ ἐξευρεθῇ ἡ δυνατότης ἑνὸς ὑπερ - μισθοῦ, ὁ ὁποῖος νὰ διακρίνεται σαφῶς τοῦ κανονικοῦ βασικοῦ μισθοῦ κατὰ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ὁ τελευταῖος θεωρεῖται ὡς μισθὸς - καταβάλλωσις ὁ πρῶτος, ὡς μισθὸς - ἐπένδυσις.

Ἀκολούθως, νὰ ἀναπτυχθῇ τὸ αἶσθημα, ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ἀνήκει εἰς μίαν κοινότητα ἐργασίας καὶ συμφερόντων. Ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ λάβωμεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν διὰ τὰς τοὺς κάμωμεν νὰ κοιτάζωμεν πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν: νὰ ὀρίσωμεν ἓν μοναδικὸν σκοπὸν καὶ νὰ ἐνεργήσωμεν, ὥστε οἱ ἄνθρωποι, ὄχι μόνον νὰ συναντῶνται καὶ νὰ συνδιαλέγονται μετὰ τῶν, ἀλλὰ νὰ ἀλληλοκατανοοῦνται.

Τότε ἐγείρεται προφανῶς ἓν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον ἀξίζει νὰ ἐπισύρῃ μερικὰς στιγμὰς τὴν προσοχὴν μας: τὸ πρόβλημα τῆς συνδιαχειρίσεως.

Εἶναι πιθανώτατον, ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ τεθῇ εἰς πᾶσαν μορφήν ἐξελιγμένης οικονομικῆς κοινωνίας. Δὲν ἐπετεύχθη συμφωνία ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου. Ὑφίστανται σοβαρώταται διαφωναίαι, ἰδίως, ὅσον ἀφορᾷ αὐτὸν τούτον τὸν ὀρισμὸν τῆς ἐννοίας.

Δὲν ἀγνοεῖτε, ὅτι εἰς τὴν Γερμανίαν ἐπεχειρήθησαν μερικὰ πειράματα συνδιαχειρίσεως. Δὲν ἔφερον πόντοτε τοὺς ἀναμενομένους καρποὺς (ὅπως ἄλλωστε συμβαίνει συνήθως), διὰ νὰ φέρουν ἀποτελέσματα καὶ διδάγματα ἀπρόοπτα.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, ἓν πρόσφατον διάταγμα, τὸ ὁποῖον προβλέπει ὅτι αἱ ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ πληροφοροῦν τὸ προσωπικὸν τῶν διὰ τὴν πορείαν τῶν ἐπιχειρήσεων θὰ τύχουν ὠρισμένων φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν, ἐπανάφερον ἐπὶ τάπητος τὸ ζήτημα τῆς συνδιαχειρίσεως.

Ἄς εἴπωμεν ἐν ὀλίγοις ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ὅτι τὰ ἐργατικὰ συνδικατά ἐλπίζουν, ὅτι ἡ συνδιαχείρισις θὰ ἀποτελέσῃ τὸ φάρμακον, εἰς ὅλα τὰ δεινὰ τοῦ δυστυχοῦς μισθωτοῦ. Ὅταν οἱ ἐργαζόμενοι, ὄχι μόνον θὰ πληροφοροῦνται περὶ τῆς πορείας τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀλλὰ θὰ ζητῆται ἡ γνώμη τῶν πρὸ τῶν ἀποφάσεων γενικῆς καὶ ἰδιαίτερας φύσεως, φρονοῦν ὅτι θὰ ἔχουν ἀποκτήσει τὴν θέσιν τὴν ὁποῖαν διεκδικοῦν.

Ἐν τούτοις, εἰς ἄλλος ὀρισμὸς τῆς συνδιαχειρίσεως ἀρχίζει νὰ διαμορφοῦται. Ἀποβλέ-

πει εἰς τὸ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἐργαζομένους ἡξημένην εὐθύνην εἰς τὸ καθωρισμένον πεδῖον τῆς πράξεως τῆς παραγωγῆς, εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἐργατηρίου παραδείγματος χάριν. Πειράματα ἐπιχειρηθέντα πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν φαίνονται νὰ ἀποδεικνύουν, ὅτι ἡ ἐπιτυχία εἶναι δυνατὴ ἀπ' αὐτῆς τῆς προοπτικῆς.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δίδει εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν ἓν νέον φιλοσοφικὸν στήριγμα εἶναι τὸ γεγῆνος ὅτι ἀποκτᾶ συνειδησιν, ὅτι ἀνήκει εἰς μίαν ὁμάδα καὶ ὅτι ἔχει, εἰς αὐτὴν τὴν ὁμάδα, μερίδιον πρωτοβουλίας.

Ἄς μὴ λησμονῶμεν, πράγματι, ὅτι ἡ πλειονότης τῶν ἐργαζομένων ζῆ σήμερον εἰς ἓνα διομηχανικὸν κόσμον, ὅπου ἡ ἐργασία εἶναι κατατεμαχισμένη, καθαρυμματισμένη, «εἰς ψυχία», ὅπως λέγει ὁ διάσημος κοινωνιολόγος Ζῶρζ Φρίντμαν. Θὰ ἦτο οὐτοπικὸν καὶ ὀλέθριον νὰ νομίση κανεὶς ὅτι εἶναι δυνατὴ μία ἐπιστροφή πρὸς τὴν ἐργασίαν τοῦ τεχνίτου καὶ τὰ τὸσον ἐξαρθέντα πλεονεκτήματά της. Δὲν ὑπάρχει πρόοδος παρὰ μόνον πρὸς τὸ ἄγνωστον καὶ δὲν ὑπάρχει ἐποικοδομητικὴ σκέψις παρὰ ἐκείνη, ἡ ὁποία προβάλλεται ἀποφασιστικῶς πρὸς τὴν ἐφεύρεσιν.

Τὸ κεντρικὸν σημεῖον πρὸς τὸν ὁποῖον συγκλίνουν αἱ προσπάθειαι καὶ αἱ σκέψεις ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας, εἶναι αὕτη ἡ ἔννοια τῆς *η ὑ ξ η μ ε ν η ς ε ὑ θ ὄ ν η ς*.

Διευρύνουσα τὸ πεδῖον τῆς, ἐπεκτεινόμενη, ἡ ἐπιχειρήσις καθίσταται εἰς τόπους, ὅπου αὐξάνουν αἱ ἀναλαμβάνόμεναι εὐθύναι. Εἶναι φυσικὸν τὰ στελέχη νὰ ἐπωφελοῦνται αὐτοῦ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν εὐθυνῶν καὶ τὸ ἔργον των νὰ μεταβάλλεται βαθέως. Εἶναι πιθανόν ὅτι αὐρῖον ἢ διευθύνσις θὰ ἐπεκταθῆ μέχρι τῶν ἰδίων τῶν ἐργατῶν τεχνικῶν.

Προκύπτει ἄλλωστε φυσικῶς μία ἐνίσχυσις τοῦ κυρίως εἰπεῖν ἔργου τοῦ ἐργοδότη, τοῦ ὁποῖου τὸ μεγαλύτερον καθῆκον καθίσταται ἡ *ἀ π ὄ φ α σ ῖ ς*. Νὰ ἀποφασίζῃ με περισσοτέραν διορατικότητα (ἐπομένως νὰ διευθύνῃ με περισσοτέραν ἀποτελεσματικότητα) αὐτὸς εἶναι ὁ ρόλος ὁ ὁποῖος τείνει νὰ γίνῃ λογικῶς ὁ ρόλος τοῦ ἀρχικοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως. Οἱ συνεργάται του ἐργάζονται μετ' αὐτοῦ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν.

Ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, δύο ἐργοδοτικὰ καθήκοντα δὲν δύνανται νὰ ἀντιπροσωπευθοῦν, διότι δὲν δύνανται νὰ ἀναληφθοῦν εἰμὴ ὑπὸ *ἐ ν ὄ ς* προσώπου: ἡ ἀπόφασις καὶ ἡ ἐφεύρεσις τῆς προόδου τῆς ἐπιχειρήσεως.

Αὐτὸς ὁ νέος ὀρισμὸς τοῦ ρόλου καὶ τῆς ἐργοδοτικῆς εὐθύνης δὲν νοεῖται, τὸ ἔννοεῖ κανεὶς καλῶς, εἰμὴ ἐν τῷ πλαίσιῳ μιᾶς ἀποκεντρωτικῆς οικονομίας. Ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς εἶναι ἀνάλογος μετὰ τὴν ἐμπιστοσύνην, τὴν ὁποίαν αὕτη παρέχει εἰς ὅλους τοὺς συνεταιίρους τῆς.

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ σημείου πειράματα εὐρίσκονται ἐν τῷ γίνεσθαι, παραλλήλως πρὸς τὰς ἐρεῦνας τὰς διεξαγομένας ὑπὸ ὠρισμένων ὁμάδων σκέψεως. Θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτελέσουν ἓνα σταθμὸν πρὸς τὸ ἀπέραντον αὐτὸ πεδῖον τοῦ προσεταιρισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ ὅπου ἐνεγράφητο ὡς ἐν κεφάλαιον ἐπὶ *τ ῆ ς σ υ μ μ ε τ ο χ ῆ ς ε ἰ ς τὰ ς ε ὑ θ ὄ ν α ς*.

Ἐν συμπεράσματι φαίνεται ἐπομένως, ὅτι τὰ γαλλικὰ πειράματα, τὰ πλέον τολμηρὰ (ἀλλὰ λογικὰ), ὡς πρὸς τὴν συμπετοχὴν ἀποβλέπουσιν εἰς ἓνα εὐγενέστατον σκοπὸν: τὴν ἀνθρωπίνην παραγωγήν. Θὰ ἦτο σκανδαλώδες νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς ἀνθρώπους εὐθύνας, διὰ τὰς ὁποίας οὗτοι δὲν εἶναι προετοιμασμένοι, ἀλλὰ εἶναι ἐπαίνετον νὰ ἐμπιστευθῶμεν εὐθύνας εἰς ἀνθρώπους προετοιμασμένους νὰ τὰς ἀναλάβουν.

Παραλλήλως πρὸς μίαν ἐργασίαν πληροφοριακὴν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἐπιχειρήσεως περὶ τοῦ τί εἶναι τὸ ἐν ἐξελίξει οικονομικὸν σύστημα, εἰς τὸ ὁποῖον ζῆ ἡ Γαλλία, διεξάγομεν λοιπὸν μίαν ἐργασίαν ἐργατικῆς μορφώσεως. Τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς μορφώσεως βαρύνει πρῶτον τὰ συνδικαῖα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκουν εἰς αὐτὸ τὸ μέσον νὰ μεταρρυθμίσουν, καὶ αὐτὰ, παραγεγραμμένας ὑφάς. Θὰ ἔπρεπε νὰ καταλήξῃ εἰς μίαν οικονομικὴν καὶ κοινωνικὴν μεταβολήν.

Ἡδῆ, εἰς πολλὰς ἐπιχειρήσεις καὶ χάρις εἰς τὰς συνδυασμένας ἐνεργείας ἐνὸς πεφωτισμένου συνδικαλισμοῦ — μολοντί ἀκόμη ἐλάχιστα ἀντιπροσωπευτικοῦ τῆς ἐργατικῆς μάχης — καὶ ἐνὸς ἐξελικτικοῦ ἐργοδοτισμοῦ, ὁ προσεταιρισμὸς δὲν εἶναι πλέον ματαία λέξεις, ἀλλὰ μία δυναμωτικὴ πραγματικότης.

Είναι προφανές ότι τὰ πειράματα αὐτὰ δὲν δύνανται νὰ ἐκτελεσθοῦν εἰμὴ ἐν τῷ πλαισίῳ μιᾶς συγχρόνου οἰκονομίας, δηλαδὴ εἰς τὴν ἐξάπλωσιν. Αὐτὸς εἶναι ὁρος ἀπαραίτητος διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὸ στερεώτερον μέσον, τὸ ὁποῖον δύνανται νὰ δώσῃ ὄλον τοῦ τὸ βάρος εἰς τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον αὐταὶ ἐννοοῦν νὰ διαδραματίσουν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται εἰς αὐτὰς καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ὄλων τῶν ἀνθρώπων.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πλεόν ἀξιοσημείωτον (ταυτοχρόνως ἀνησυχητικὸν καὶ καθησυχαστικὸν) διὰ μέσου ὄλων τῶν πειραμάτων τῶν διεξαγομένων ἐν Γαλλίᾳ, ὡς πρὸς τὸν προσεταιρισμόν, εἶναι τὸ οὐσιώδες καθήκον τοῦ ἐργοδοτισμοῦ εἰς τὸ πεδῖον αὐτό: ἡ ἐπιτυχία ἢ ἡ ἀποτυχία τῶν πραγματοποιήσεων ἐξαρτᾶται, κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος, ἐκ τῆς θελήσεως τῶν ἰθυνόντων. Εὐρομεν τὸ ἔδαφος μιᾶς νέας εὐθύνης. Δὲν θὰ ἀρνηθῶμεν ποτὲ νὰ ἀναλάβωμεν τὸ βάρος τῆς, διότι φρονοῦμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι σκοπὸς καὶ ὄχι μέσον καὶ ὅτι ἡ φροντίς μας εἶναι ὁ σεβασμὸς τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας.